

Notificació d'incidents en la seguretat del pacient en l'hospitalització d'aguts a Catalunya

Dades de 2020

Juliol 2021

Direcció o Coordinació**Autors o redactors**

Anna Fernández Lumbreras

Laura Navarro Vila

Jordina Capella González

Glòria Oliva Oliva

Clara Pareja Rossell

Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica

Subdirecció general d'Ordenació i Qualitat Sanitàries i Farmacèutiques

Direcció general d'Ordenació i Regulació Sanitària

© 2021, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Alguns drets reservats

© 2021, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a la [pàgina web de Creative Commons](#).

Edita

Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica

Subdirecció general d'Ordenació i Qualitat Sanitàries i Farmacèutiques

Direcció General d'Ordenació Professional i Regulació Sanitària

Primera edició

Barcelona, juliol de 2021.

Assessorament lingüístic

Servei de Planificació Lingüística del Departament de Salut

URL

<http://seguretatdelspacients.gencat.cat/ca/inici/>

Disseny de plantilla accessible 1.05:
Oficina de Comunicació. Identitat Corporativa.
Núm. de registre editorial: 900262.

Sumari

1	Introducció i objectiu.....	4
2	Descripció general de les notificacions d'incidents	5
2.1	Notificacions totals segons la gravetat de l'incident.....	6
2.2	Notificacions totals segons l'àmbit assistencial.....	7
3	Descripció dels incidents registrats en l'hospitalització d'aguts	8
3.1	Notificacions segons l'any	8
3.2	Notificacions segons la gravetat de l'incident.....	9
3.3	Notificacions segons la probabilitat que es produeixi l'incident	10
3.4	Notificacions segons el risc de l'incident.....	10
3.5	Notificacions segons el tipus d'incident.....	11
3.5.1	Descripció de les notificacions d'incidents relacionats amb les caigudes	12
3.5.2	Descripció de les notificacions d'incidents relacionats amb la medicació	14
3.6	Notificacions segons l'àrea hospitalària	19
3.7	Notificacions segons la subàrea hospitalària	19
3.8	Notificacions segons el mes en què s'han registrat	21
3.9	Notificacions en funció del professional notificador.....	22
3.10	Notificacions en funció de l'edat del pacient	23
3.11	Notificacions segons els factors contribuents generals	24
3.11.1	Notificacions segons els factors contribuents relacionats amb el pacient	25
3.11.2	Notificacions segons els factors contribuents relacionats amb el professional	26
3.11.3	Notificacions segons els factors contribuents relacionats amb l'organització del servei	27
1	Annexos.....	28
4.1	Gravetat.....	28
4.2	Probabilitat.....	28
4.3	Risc.....	28

1 Introducció i objectiu

Un incident relacionat amb la seguretat del pacient és qualsevol esdeveniment o circumstància que ha ocasionat o podria haver ocasionat un dany innecessari i involuntari a un pacient a conseqüència de l'assistència sanitària.

Com cada any, el Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica elabora un informe on analitza els incidents ocorreguts a la xarxa hospitalària d'utilització pública (XHUP) i consorcis i a l'atenció primària relacionats amb la seguretat dels pacients.

L'objectiu és fer un recull dels incidents que en permeti fer una anàlisi i buscar solucions per tal de reduir-ne el nombre i la freqüència amb la finalitat d'augmentar la seguretat del pacient durant l'assistència sanitària.

El sistema que s'utilitza per fer la notificació d'aquests incidents és el TPSC-Cloud™ (plataforma en línia de *The Patient Safety Company*), el qual es va començar a implantar a finals de l'any 2013. En aquest sistema es poden notificar tot tipus d'incidents relacionats amb la seguretat dels pacients, de manera voluntària, confidencial, anònima i no punitiva.

Les dades que s'analitzen a continuació corresponen a l'any 2020, però cal tenir en compte que les notificacions analitzades en aquest informe corresponen a les que els centres han tancat, una vegada revisades pels gestors de l'eina. I, per tant, el nombre d'incidents anual depèn del moment en què s'extreuen les dades (en aquest cas el 13 de juliol de 2021).

2 Descripció general de les notificacions d'incidents

El 13 de juliol de 2021 es van extreure del sistema 9.844 notificacions d'incidents gestionades i tancades, corresponents a l'any 2020. Coincidint amb la pandèmia originada pel coronavirus SARS-CoV-2, la notificació d'incidents ha disminuït l'any 2020 més d'un 30% (vegeu la figura 1).

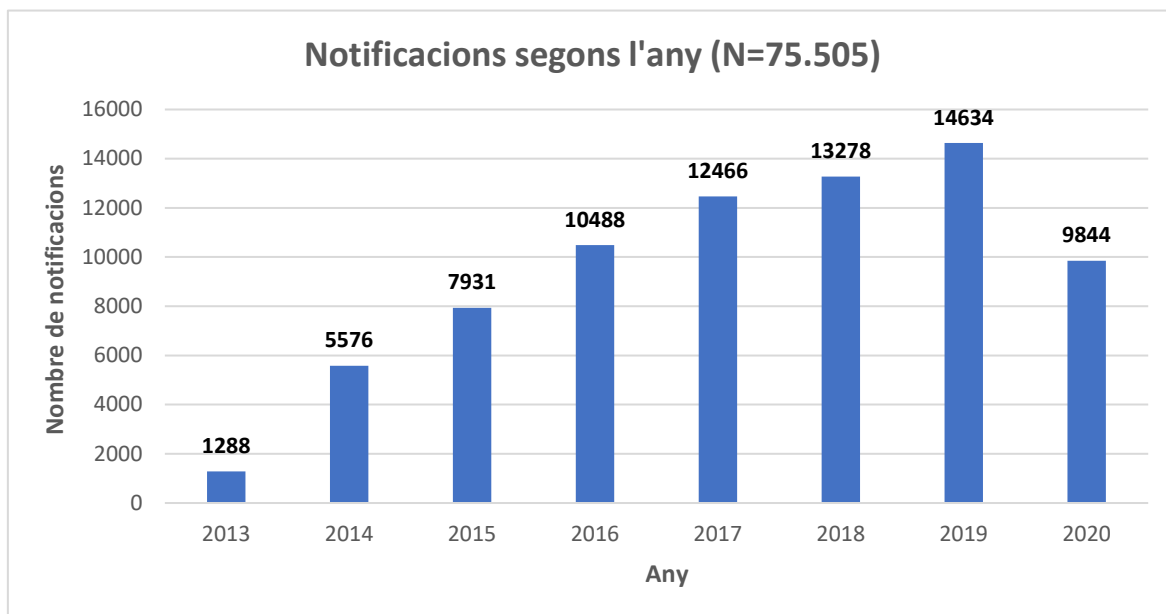

Figura 1. Evolució del nombre de notificacions d'incidents de l'any 2013 a l'any 2020

2.1 Notificacions totals segons la gravetat de l'incident

Durant l'any 2020 s'han reportat 61 incidents amb categoria "Catastròfic", que significa que han ocasionat la mort del pacient o que hi han contribuït, els quals han representat un 0,62% dels incidents notificats. No obstant això, la majoria dels incidents que es produeixen (aproximadament el 39%) arriben al pacient, però no li produeixen lesió, és a dir, tenen una gravetat mínima (vegeu la figura 2) ([vegeu l'annex 4.1](#)).

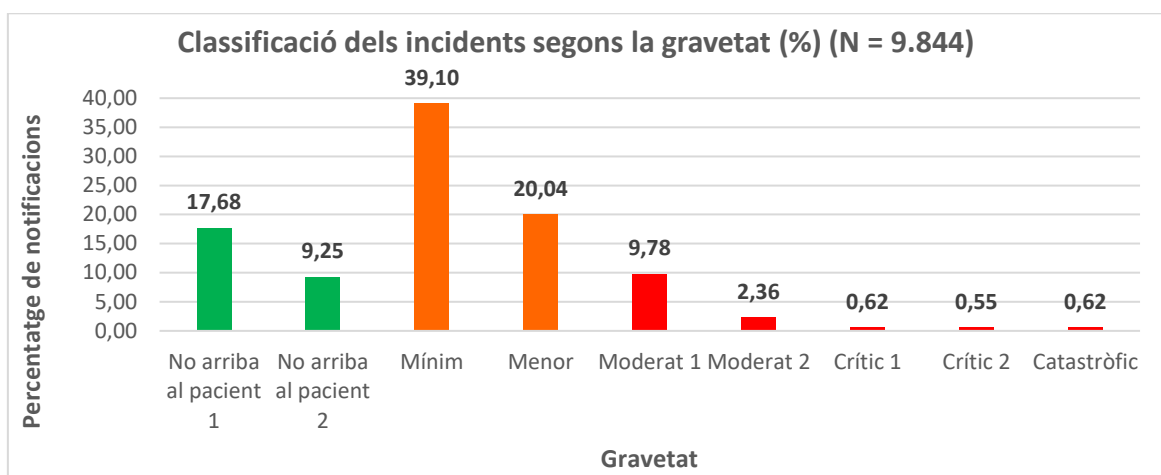

Figura 2. Classificació de les notificacions totals en funció de la gravetat de l'incident, expressada en percentatges

Dels 9.844 incidents notificats l'any 2020, gairebé el 60% arriba al pacient, però no li ocasiona dany. No obstant això, un, aproximadament, 14% dels incidents ocasiona dany al pacient (vegeu la figura 3).

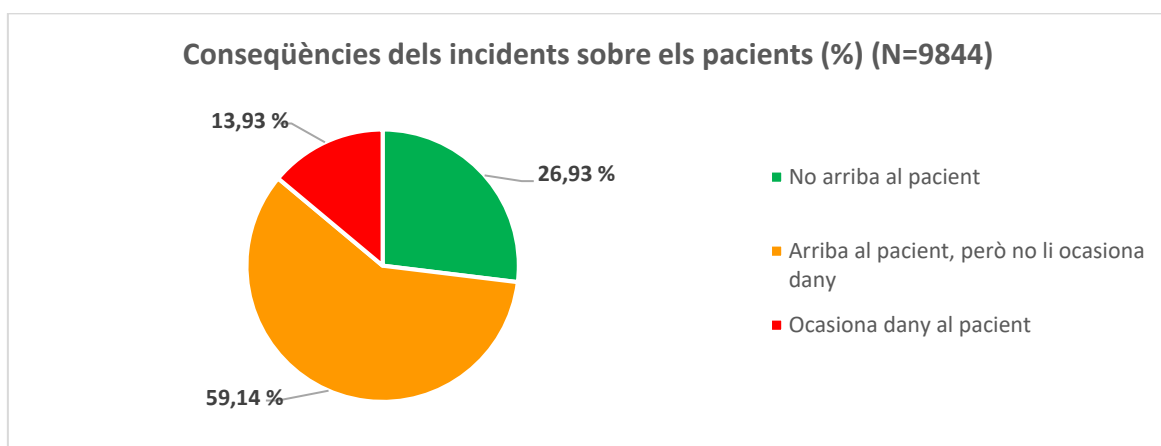

Figura 3. Conseqüències dels incidents totals sobre els pacients expressades en percentatges

2.2 Notificacions totals segons l'àmbit assistencial

La distribució dels incidents segons l'àmbit assistencial on s'han originat durant l'any 2020 és la que representa el gràfic de la figura 4.

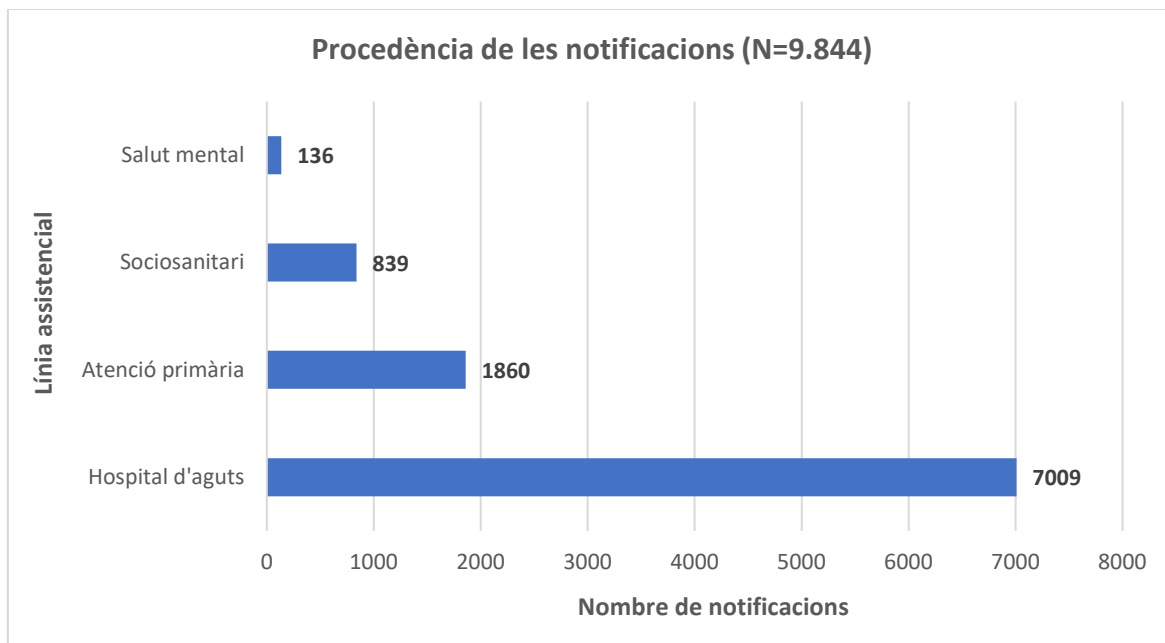

Figura 4. Procedència de les notificacions de l'any 2020

3 Descripció dels incidents registrats en l'hospitalització d'aguts

3.1 Notificacions segons l'any

El nombre de notificacions gestionades i tancades en hospitals d'aguts segons l'any es representa al gràfic de la figura 5 (extracció el 13 de juliol de 2021). L'any 2020, ha disminuït el nombre de notificacions rebudes.

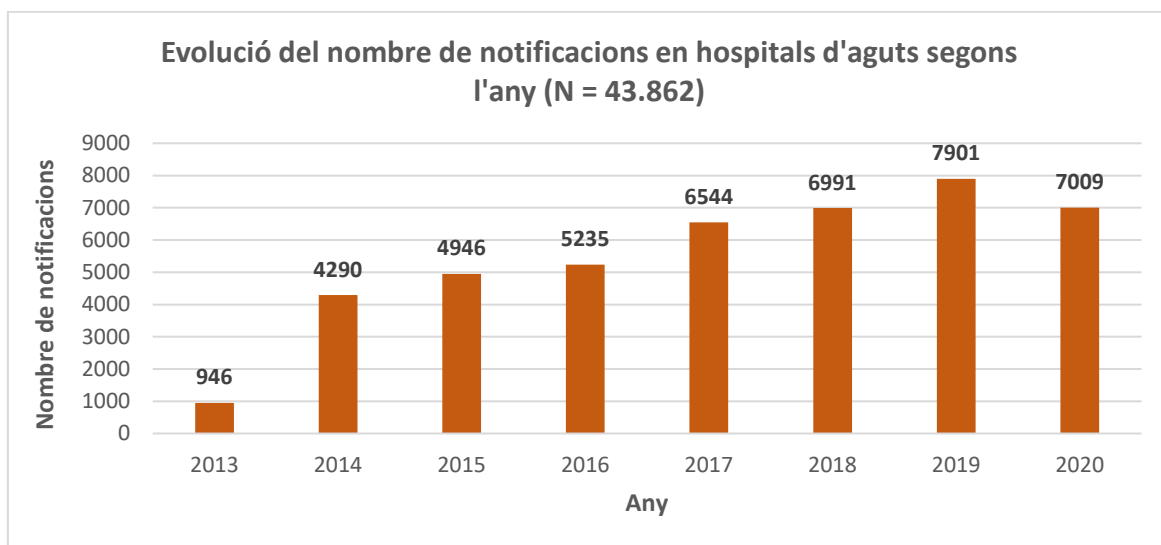

Figura 5. Evolució del nombre de notificacions en l'hospitalització d'aguts de l'any 2013 a l'any 2020

3.2 Notificacions segons la gravetat de l'incident

En l'hospitalització d'aguts, els incidents amb un resultat "Catastròfic" representen un 0,71% dels casos. No obstant això, el percentatge més alt dels incidents és d'una gravetat mínima (36,34%) (vegeu la figura 6, [annex 4.1](#)).

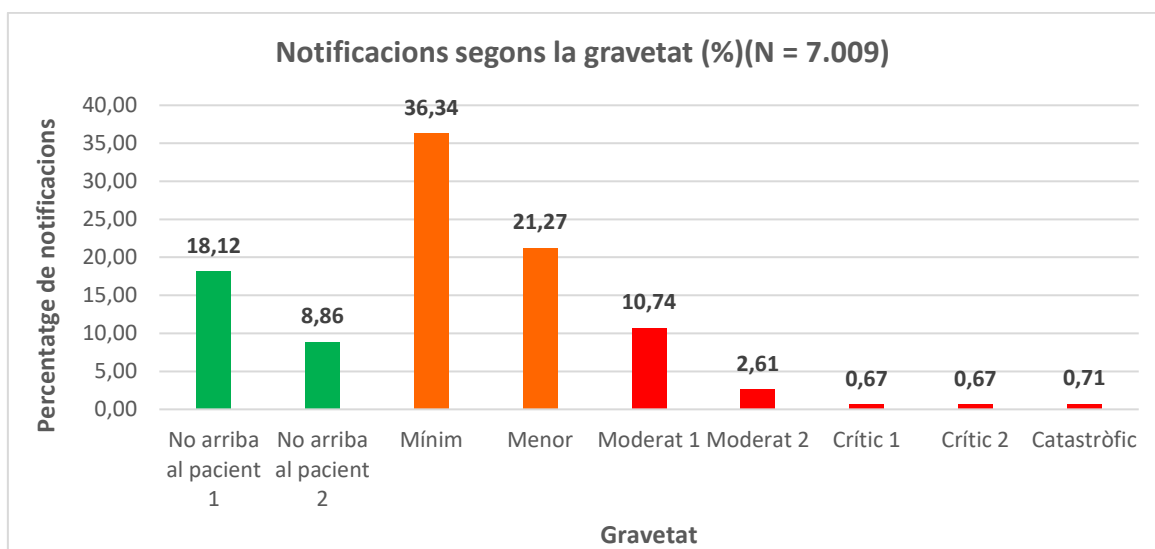

Figura 6. Classificació de les notificacions segons la gravetat de l'incident expressada en percentatges

Dels 7.009 incidents analitzats, els més habituals són incidents que arriben al pacient, però que no li causen dany (57,61%). Un 26,98% dels incidents no arriben al pacient i un 15,41% dels incidents causen dany al pacient (vegeu la figura 7).

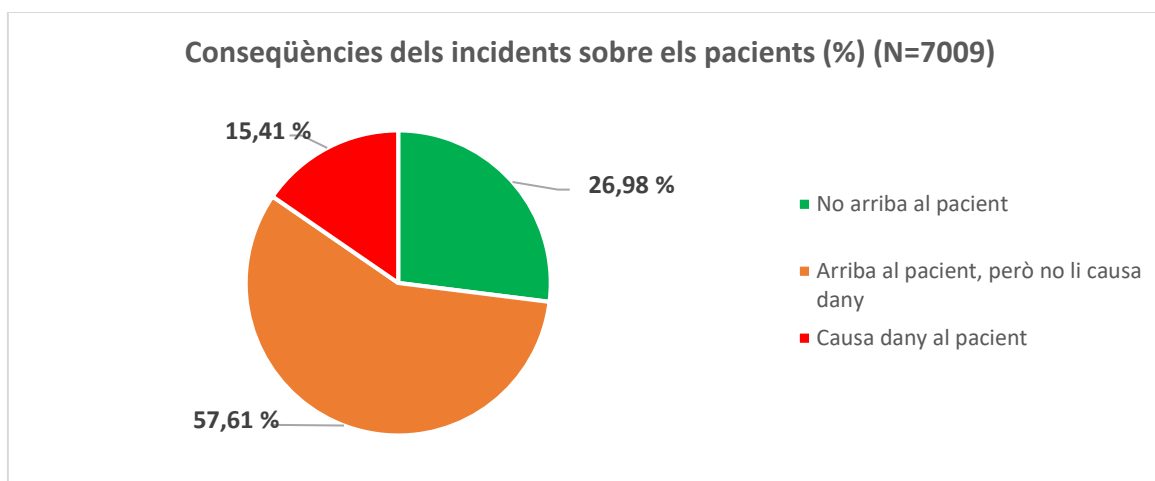

Figura 7. Conseqüències dels incidents sobre els pacients expressades en percentatges

3.3 Notificacions segons la probabilitat que es produeixi l'incident

El gràfic de la figura 8 mostra la classificació de les notificacions segons la probabilitat que es torni a produir un incident. El més destacable seria que un 26% dels incidents succeeixen d'una manera freqüent ([vegeu l'annex 4.2](#)).

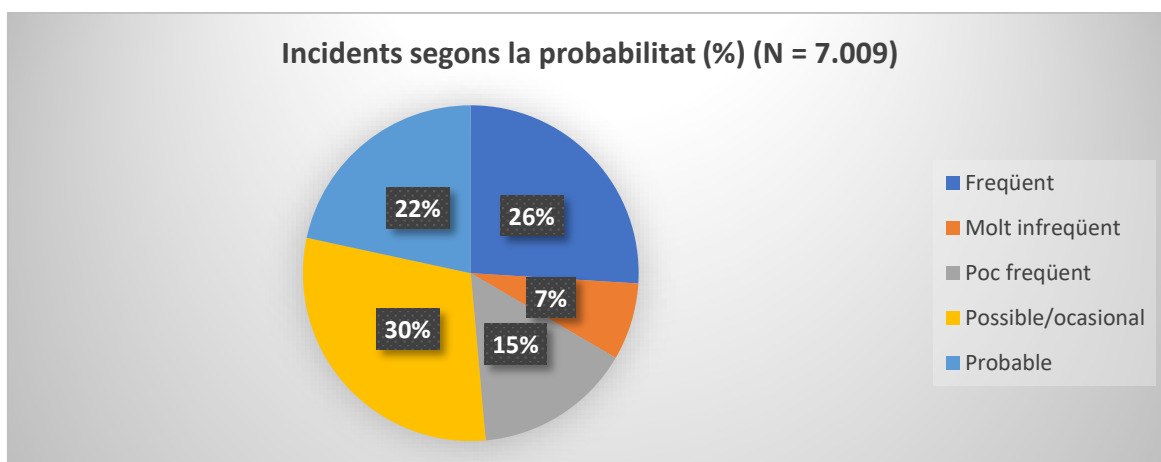

Figura 8. Classificació dels incidents en funció de la probabilitat que es tornin a produir expressada en percentatges

3.4 Notificacions segons el risc de l'incident

En la classificació dels incidents segons el risc, s'observa que un 60% dels incidents es van classificar de *risc baix* i *risc molt baix*, un 29% de *risc moderat* i l'11% representa els incidents de *risc alt* i *risc extrem* (vegeu la figura 9 i l'[annex 4.3](#)).

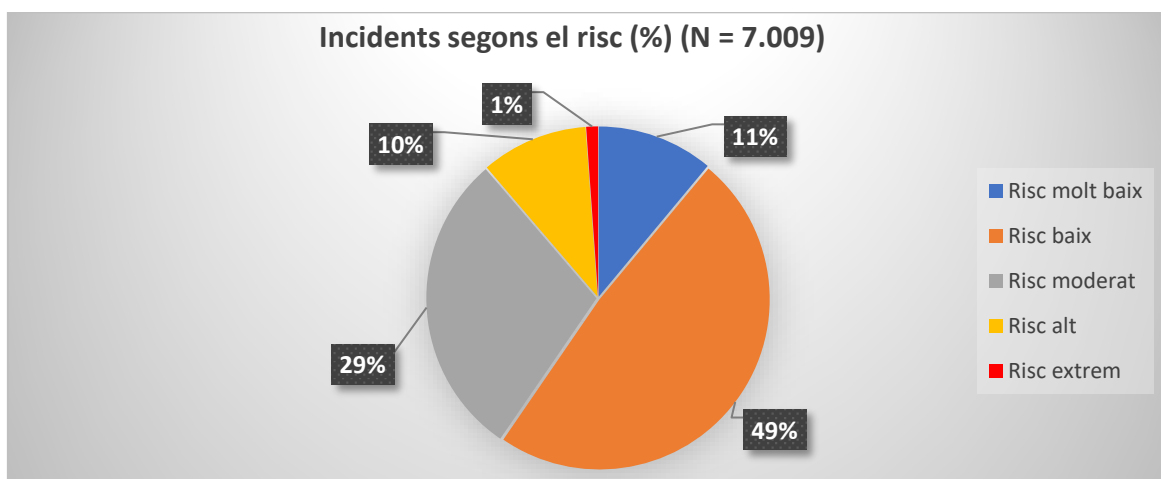

Figura 9. Classificació dels incidents segons el risc expressada en percentatges

3.5 Notificacions segons el tipus d'incident

Al gràfic de la figura 10, es mostren els tipus d'incidents, així com el percentatge que representen del total dels 7.009 incidents registrats en l'hospitalització d'aguts. El percentatge més elevat correspon als incidents relacionats amb *Caigudes i altres accidents* (35,40%) i els incidents relacionats amb la *Medicació* (23,28%).

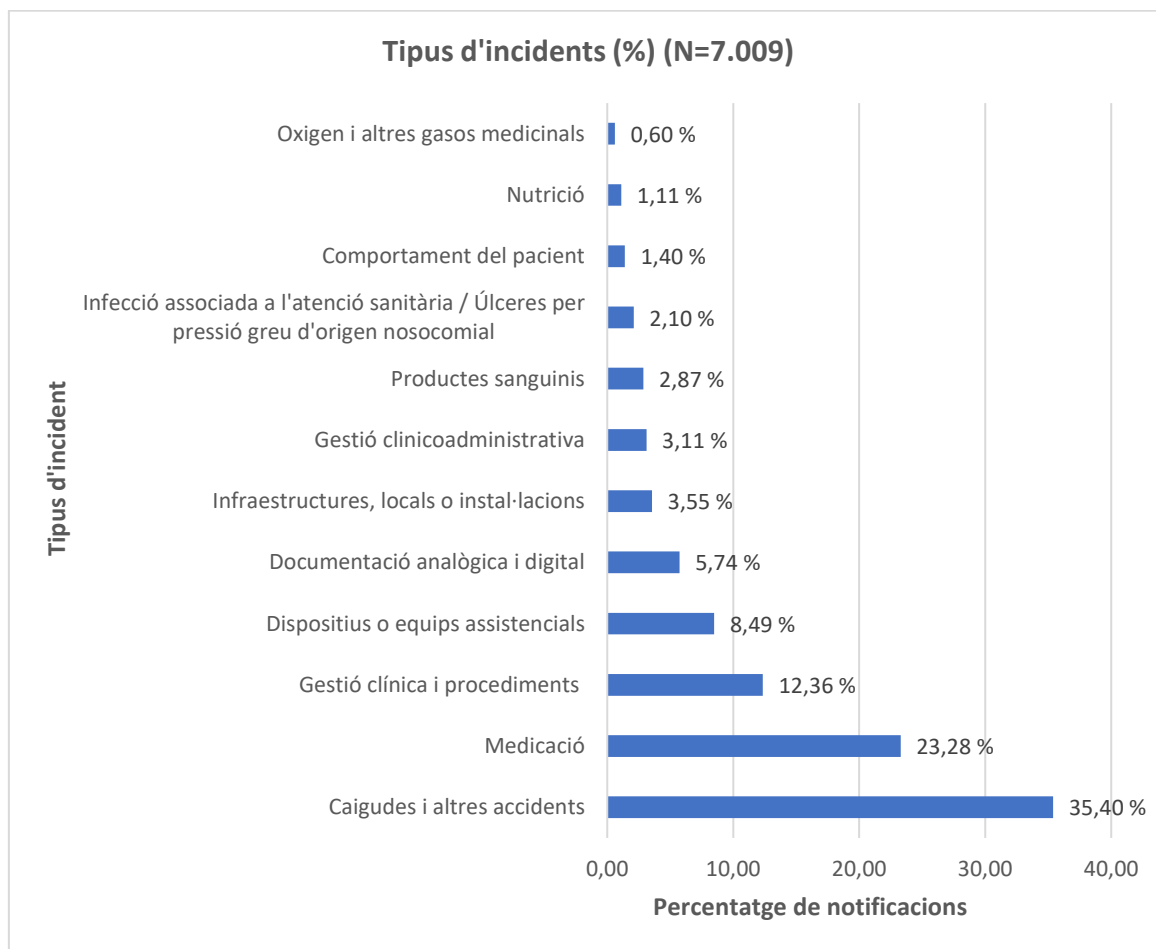

Figura 10. Notificacions en funció del tipus d'incident, expressades en percentatges

A continuació, s'analitzen amb més detall les categories que engloben més incidents: *Caigudes i altres accidents* i *Medicació*.

3.5.1 Descripció de les notificacions d'incidents relacionats amb les caigudes

En els hospitals d'aguts, durant l'any 2020, es van notificar 2.481 incidents relacionats amb *Caigudes i altres accidents*, representant un 35,40% aproximadament, del total dels incidents notificats (7.009).

Tipus de caiguda

El tipus de caiguda que engloba un percentatge més elevat de casos (38,76%) és la caiguda del llit, la llitera o la cadira, seguida per la rrelliscada, amb un 26,57%, i la pèrdua d'equilibri, amb un 22,97% (vegeu la figura 11).

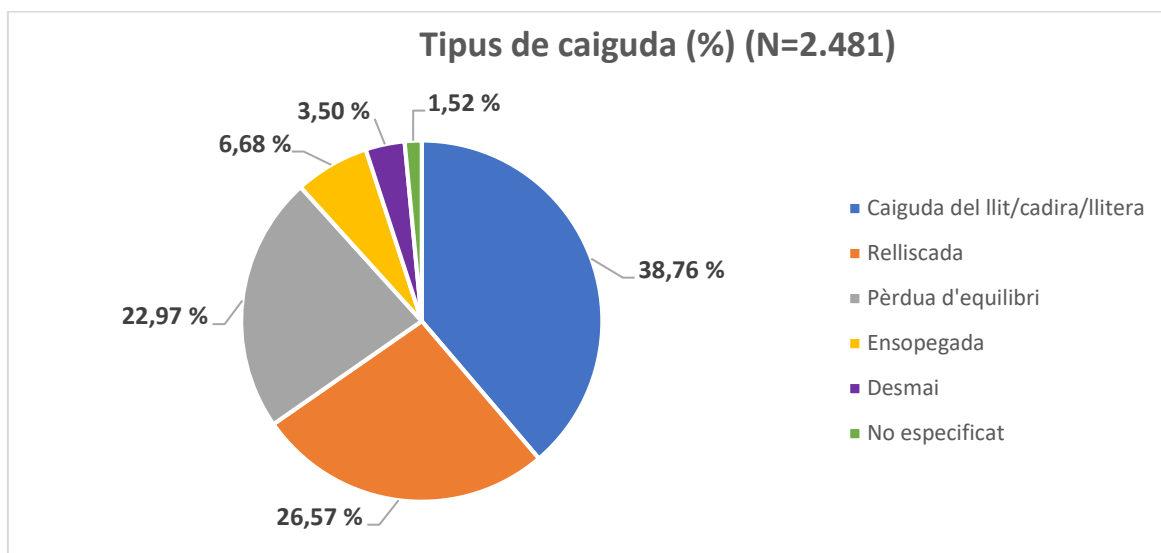

Figura 11. Percentatge de notificacions de caigudes en funció del tipus de caiguda

Elements implicats en les caigudes

L'element que està més freqüentment implicat i que presenta un percentatge més alt és el llit o llitera (29,06%). El lavabo o WC també és un element que participa en les caigudes, i ho fa en un 19,70%, respecte del nombre total d'incidents relacionats amb les caigudes (2.481). Cal destacar també que el calçat és un element important a l'hora de produir una caiguda (19,51%) (vegeu la figura 12).

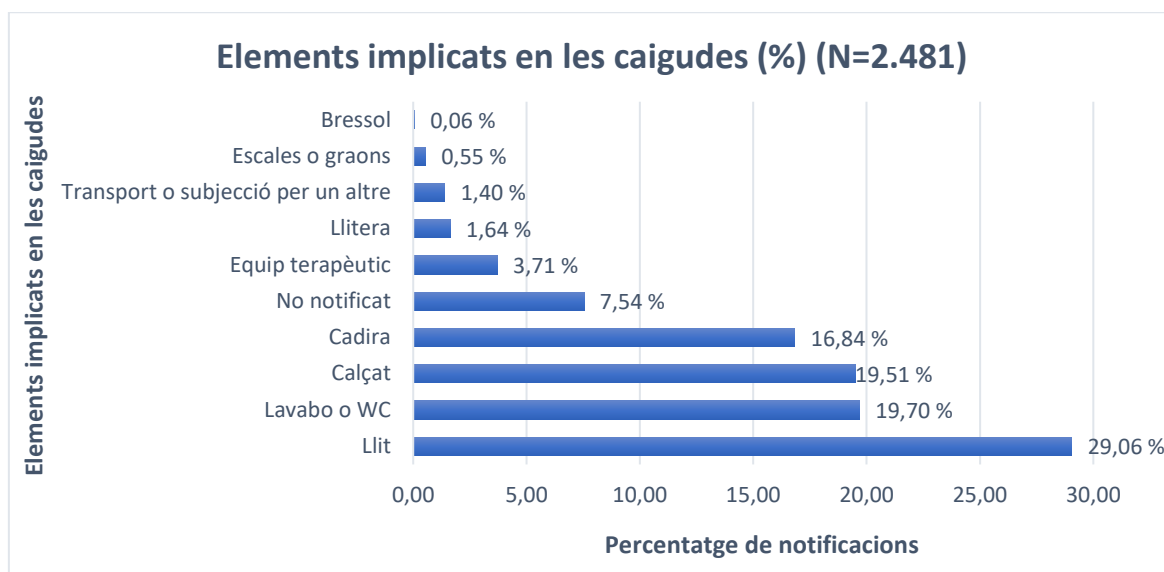

Figura 12. Notificacions segons els elements implicats en les caigudes expressades en percentatges

Circumstància de les caigudes

La circumstància que engloba un percentatge més alt de les notificacions d'incidents relacionats amb les caigudes és quan es deambula per l'habitació (42,27%). No obstant això, en posició estàtica es produeixen un 25,74% de les caigudes i el 21,18% de les caigudes tenen lloc en les transferències (vegeu la figura 13).

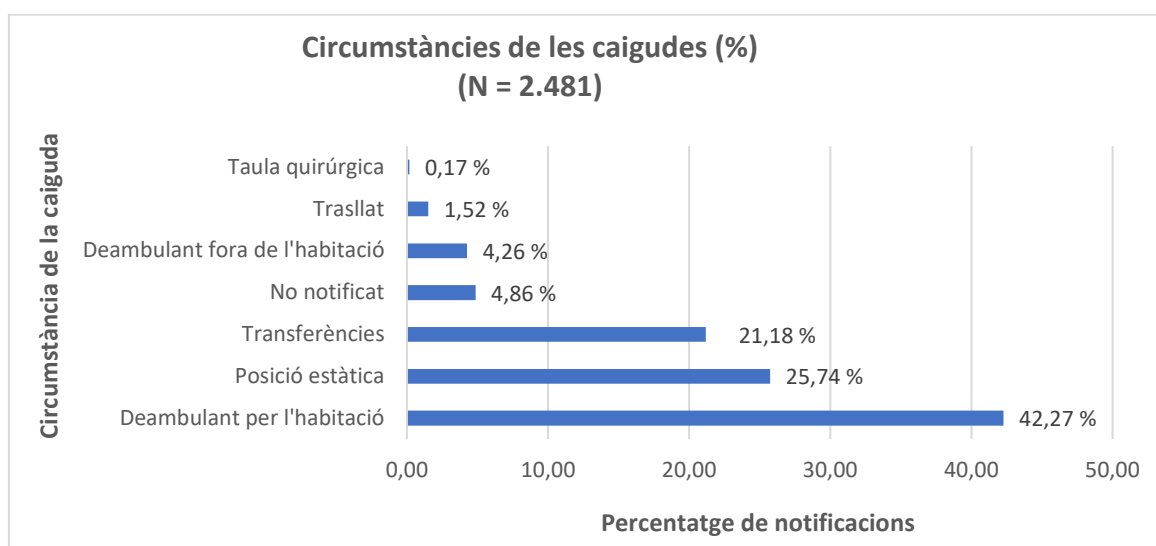

Figura 13. Notificacions en funció de la circumstància de la caiguda, expressades en percentatge

3.5.2 Descripció de les notificacions d'incidents relacionats amb la medicació

Com s'ha pogut observar, els incidents relacionats amb la medicació representen un 23,28% (1.632 notificacions) respecte del nombre total de notificacions (7.009), fet que el situa en el segon tipus d'incident amb un percentatge més elevat respecte del total. Per aquesta raó l'analitzem amb més detall a continuació.

Incidents de medicació segons el tipus de problema

Entre els problemes majoritàriament relacionats amb els medicaments es troben les dosis, la freqüència, la velocitat i l'omissió (25,20%). Però també és destacable que l'11,50% correspon a un medicament erroni i un 11,06% està relacionat amb la prescripció mèdica incorrecta / manca d'informació (vegeu la figura 14).

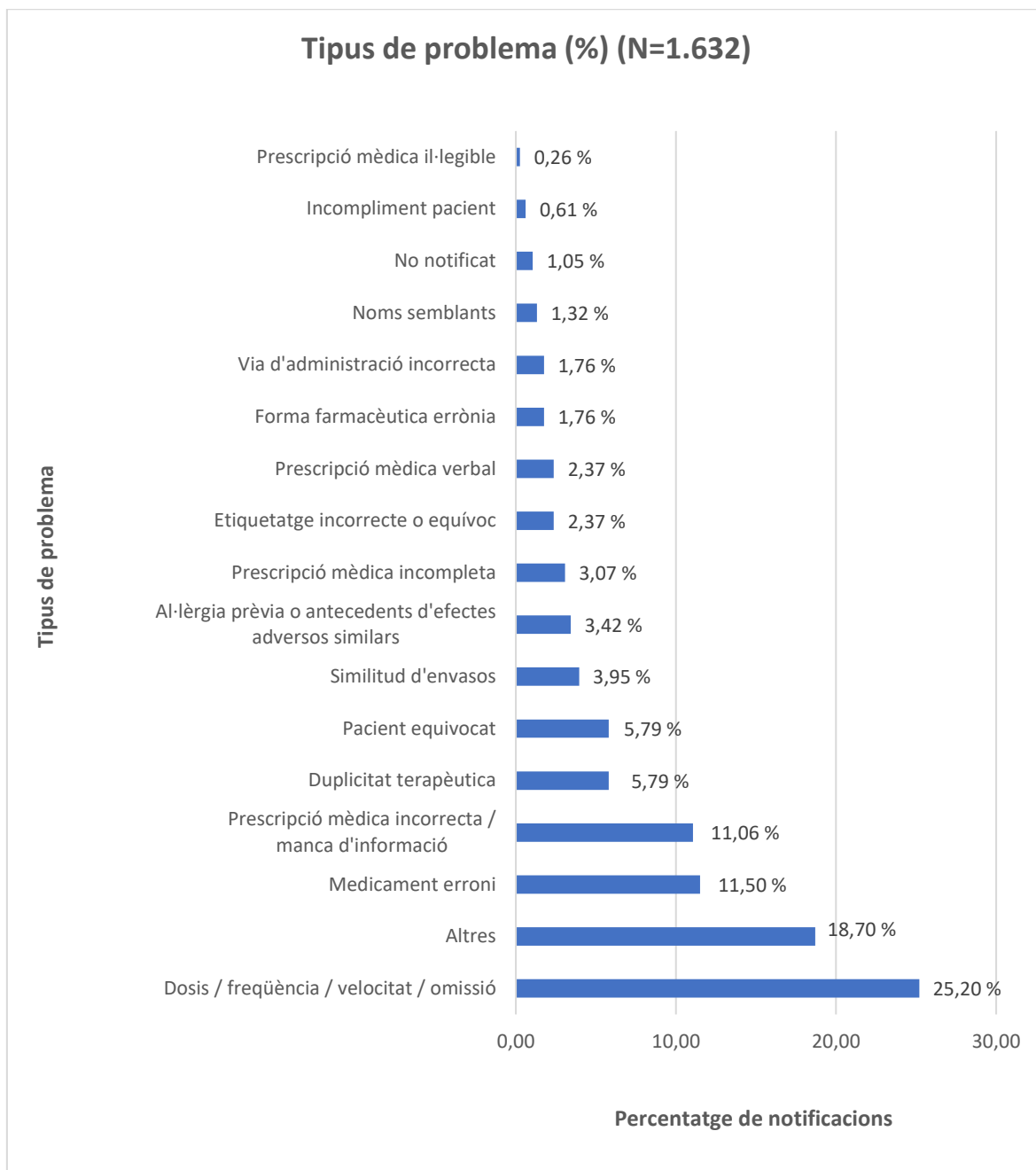

Figura 14. Incidents relacionats amb la medicació segons el tipus de problema expressats en percentatges

Incidents de medicació segons l'etapa del procés en què s'han produït

Al llarg del procés de medicació es poden produir incidents en diferents etapes. Analitzant, doncs, l'etapa del procés on s'han produït els incidents, s'observa que gairebé el 36% dels incidents relacionats amb els medicaments es troben en la prescripció i un, aproximadament, 32% dels incidents notificats, en l'administració. En un 6,25%, els incidents es produeixen durant la preparació o l'etiquetatge a l'àrea clínica, la dispensació (6,13%) i la gestió interna de farmàcia (Subministrament/Preparació/Etiquetatge/Altres) (5,32%) (vegeu la figura 15).

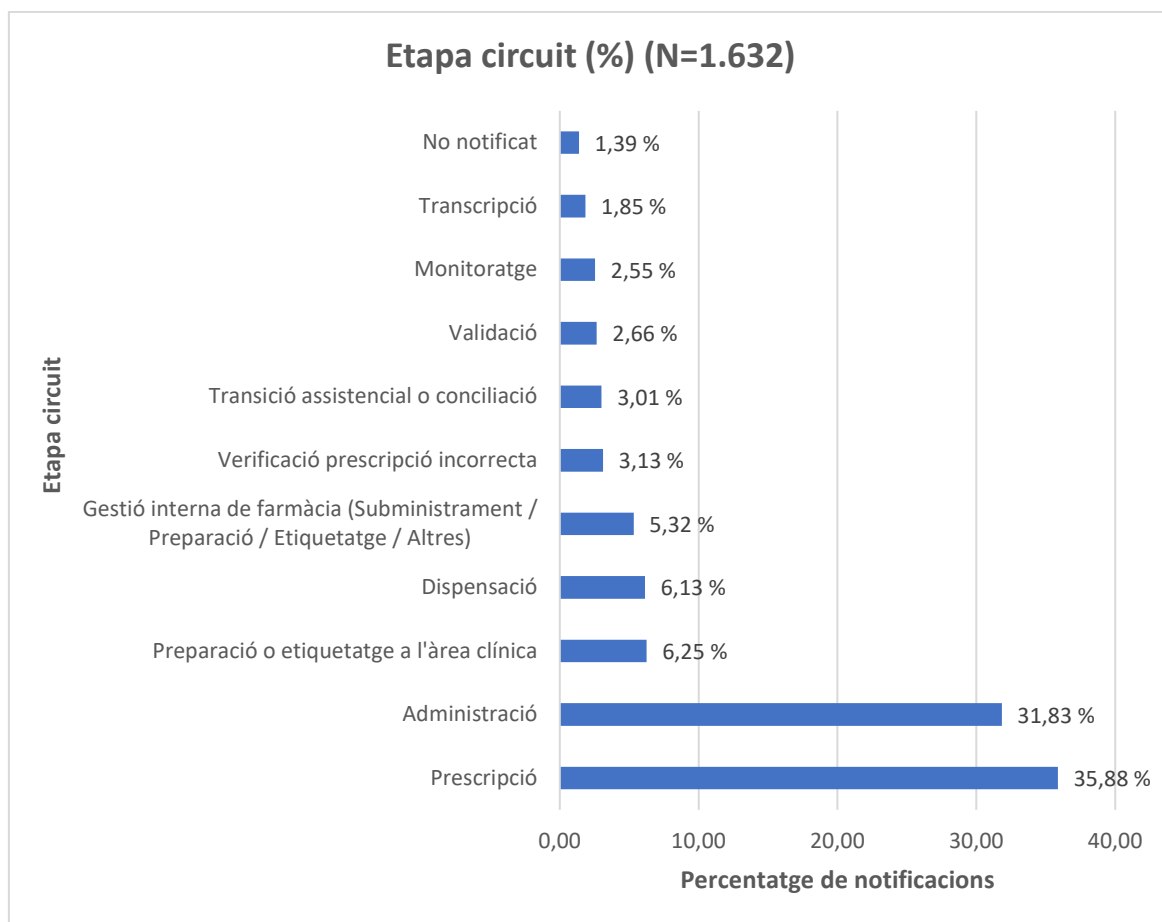

Figura 15. Percentatge d'incidents de medicació segons l'etapa del procés en què s'han produït

Incidents de medicació segons la gravetat

Tot i que el percentatge més elevat dels incidents relacionats amb els medicaments tenen una gravetat mínima (26,78%), el 0,25% tenen un resultat "Catastròfic" (vegeu la figura 16, [annex 4.1](#)).

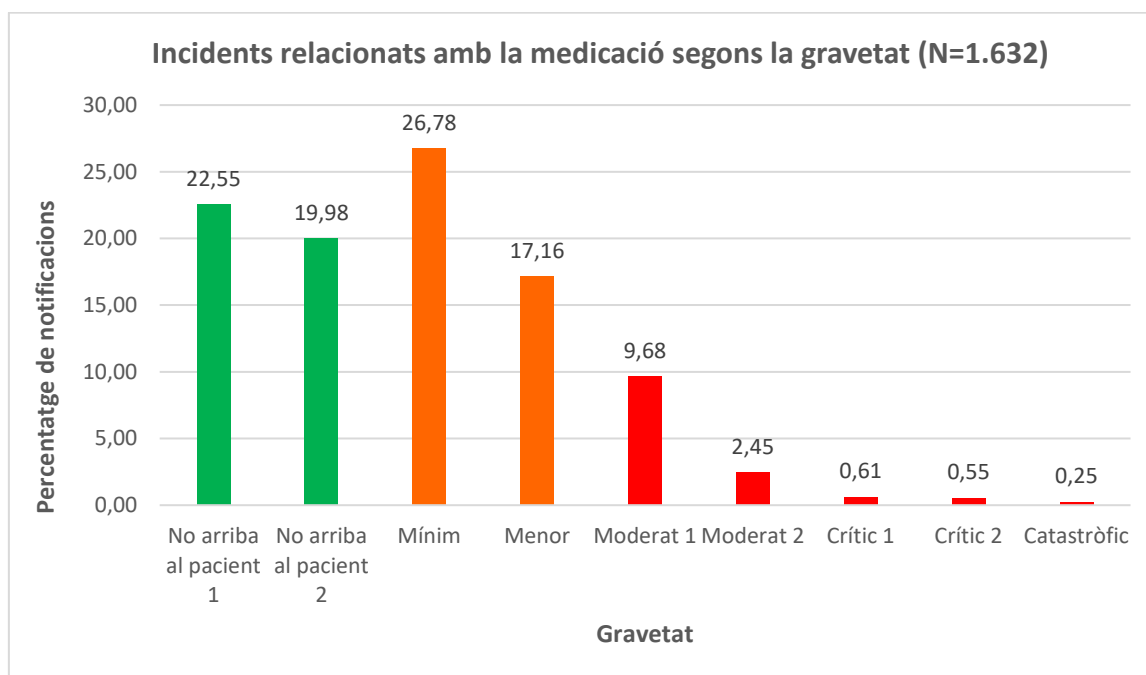

Figura 16. Classificació dels incidents relacionats amb la medicació segons la gravetat de l'incident

Les conseqüències dels incidents relacionats amb la medicació sobre el pacient són les següents: no arriba al pacient, en un 42,52%, arriba al pacient però no li ocasiona dany, en un 43,93% i, en un 13,54%, ocasiona dany al pacient (vegeu la figura 17).

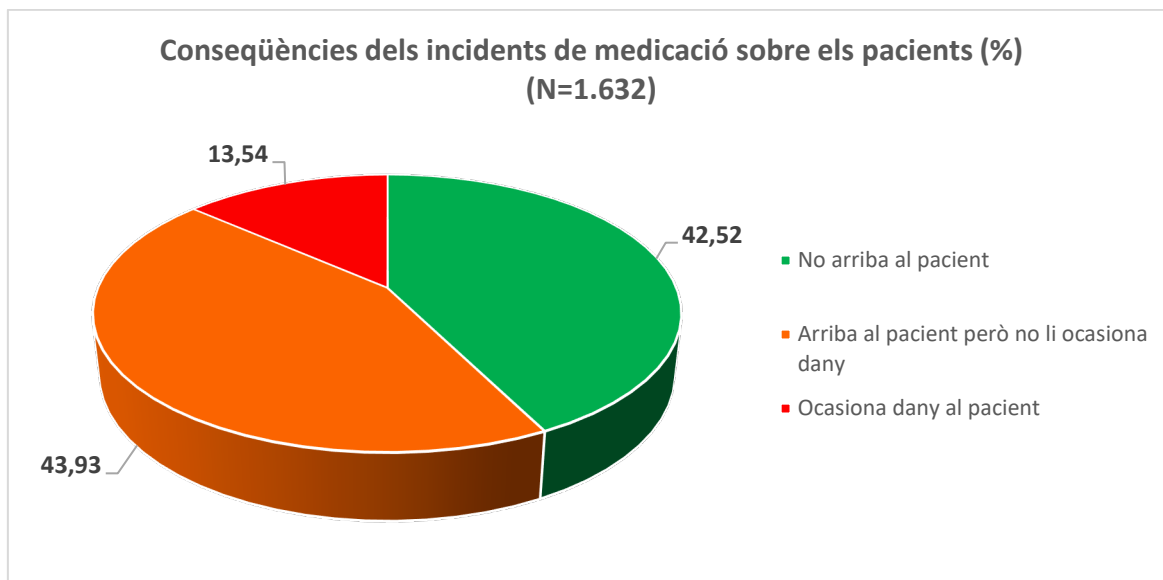

Figura 17. Conseqüències dels incidents relacionats amb la medicació sobre els pacients, expressades en percentatges

Medicaments implicats amb més freqüència en els incidents notificats

A continuació s'indiquen els grups de medicaments que estan implicats més freqüentment en els incidents relacionats amb la *Medicació*:

- Antibiòtics
- Heparina i derivats
- Insulines i anàlegs
- Antineoplàstics i relacionats
- Opioides

3.6 Notificacions segons l'àrea hospitalària

Les àrees hospitalàries d'on procedeixen la major part dels incidents són l'àrea d'hospitalització (65,17%) i l'àrea d'urgències (20,42%) (vegeu la taula 1).

Àrea hospitalària	Nre.	%
Àrea d'hospitalització	4.568	65,17
Àrea d'urgències	1.431	20,42
Àrea quirúrgica	528	7,53
Àrea ambulatoria	248	3,54
Àrea de serveis centrals i de diagnòstic	112	1,60
Bloc obstètric	86	1,23
Domicili del pacient	11	0,16
Ambulància	10	0,14
Àrea d'hospitalització a domicili	5	0,07
Oficina de farmàcia	4	0,06
Residència geriàtrica	3	0,04
Centre d'atenció primària	2	0,03
No notificat	1	0,01
TOTAL	7.009	100

Taula 1. Notificacions d'incidents segons l'àrea hospitalària

3.7 Notificacions segons la subàrea hospitalària

Les subàrees hospitalàries amb un nombre de casos més elevats són les mèdiques i quirúrgiques (47,67%), en segon lloc, però bastant distanciat de la primera, hi ha les urgències d'adults (19,50%) i la tercera subàrea amb més incidents és pacient crític/semicrític (10,49%) (vegeu la taula 2).

Subàrea hospitalària	Nre.	%
Mèdiques i quirúrgiques	3.341	47,67
Urgències d'adults	1.367	19,50
Pacient crític/semicrític	735	10,49
Bloc quirúrgic	431	6,15
Maternoinfantil i neonatologia	289	4,12
Unitat de mitjana estada-convalescència sociosanitària	95	1,36
Reanimació postquirúrgica	92	1,31
Hospital de dia oncohematològic	89	1,27
Bloc obstètric	86	1,23
Consultes externes	71	1,01

Subàrea hospitalària	Nre.	%
Diagnòstic per la imatge	63	0,90
Urgències pediàtriques	53	0,76
Unitat de mitjana estada-polivalent sociosanitària	35	0,50
Hospital de dia mèdic	29	0,41
Unitat de mitjana estada-cures pal·liatives sociosanitària	29	0,41
Laboratoris	28	0,40
Unitat de subaguts de salut mental	27	0,39
Unitat d'exploració i tractament	24	0,34
Farmàcia	21	0,30
Domicili del pacient	11	0,16
Urgències de salut mental	11	0,16
Unitat de mitjana i llarga estada de salut mental	10	0,14
Ambulància	10	0,14
Radioteràpia	10	0,14
Unitat de diàlisi	8	0,11
Hospital de dia quirúrgic	8	0,11
Unitat de llarga estada sociosanitària	7	0,10
Esterilització	5	0,07
Àrea d'hospitalització a domicili	5	0,07
Hospital de dia pediàtric	4	0,06
Oficina de Farmàcia	4	0,06
Rehabilitació	4	0,06
Residència geriàtrica	3	0,04
Centre d'atenció primària	2	0,03
Hospital de dia salut mental	1	0,01
No notificat	1	0,01
TOTAL	7.009	100

Taula 2. Notificacions segons la subàrea hospitalària

3.8 Notificacions segons el mes en què s'han registrat

El mes en el qual es van notificar més incidents va ser el de febrer, amb 796 notificacions, seguit pel mes de gener, amb 771 notificacions. L'agost és el mes en què es van registrar menys incidents (442) (vegeu la figura 19).

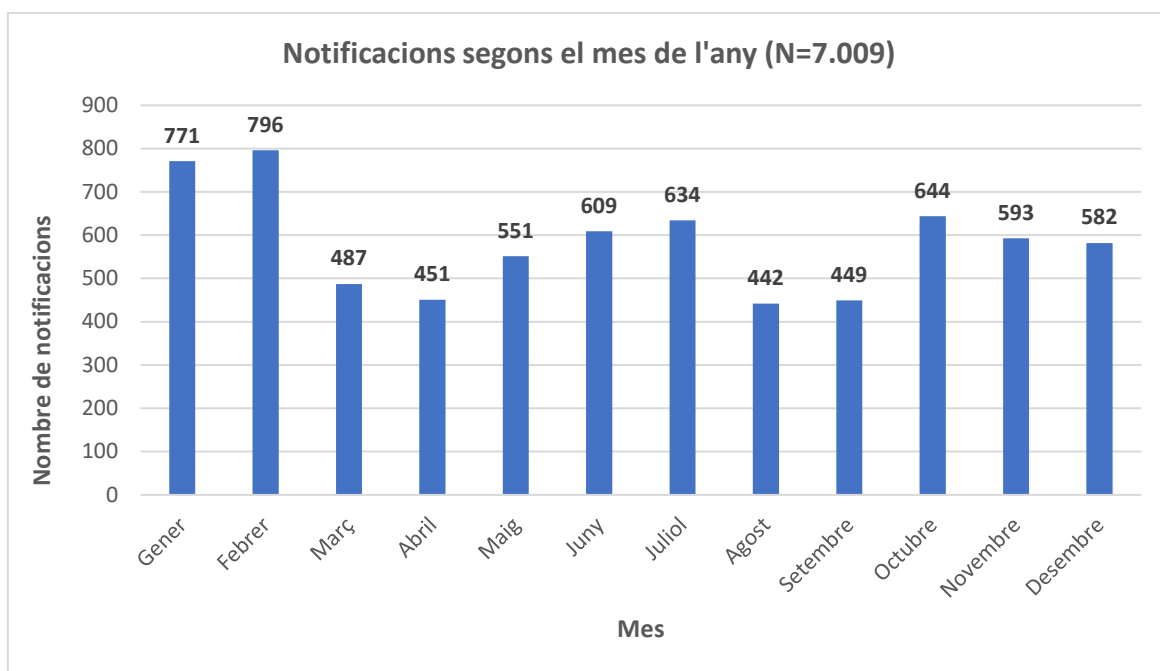

Figura 19. Nombre de notificacions segons el mes de l'any 2020

3.9 Notificacions en funció del professional notificador

En les notificacions d'incidents, és el personal d'infermeria el que més va notificar (69,45%). El personal mèdic va notificar un 9%, el farmacèutic ho va fer en un 5,99% i l'auxiliar d'infermeria va notificar un 4,14% (vegeu la figura 20).

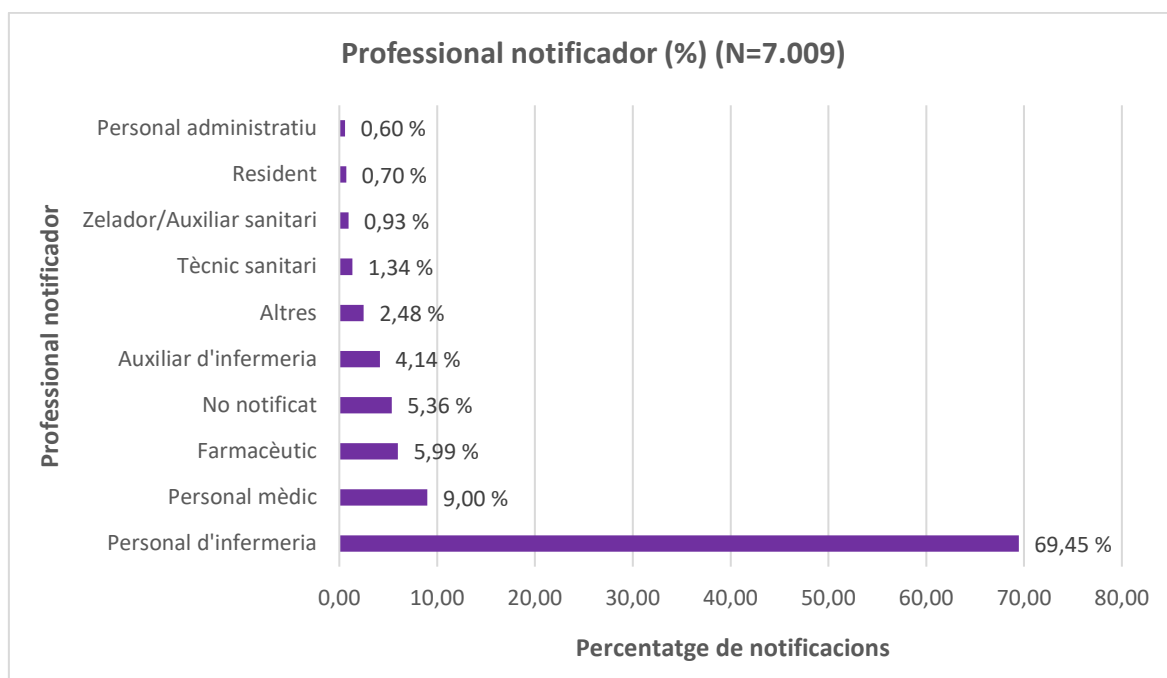

Figura 20. Notificacions segons el perfil del professional notificador, expressades en percentatges

3.10 Notificacions en funció de l'edat del pacient

Tot i que l'edat no s'ha reportat en un 18,18% dels incidents notificats, els incidents van incrementar amb l'edat, i són els més grans de 80 anys els que engloben més notificacions d'incidents (19,59%). D'altra banda, en els menors d'1 any, també es van notificar el 2,44% dels incidents (vegeu la figura 21).

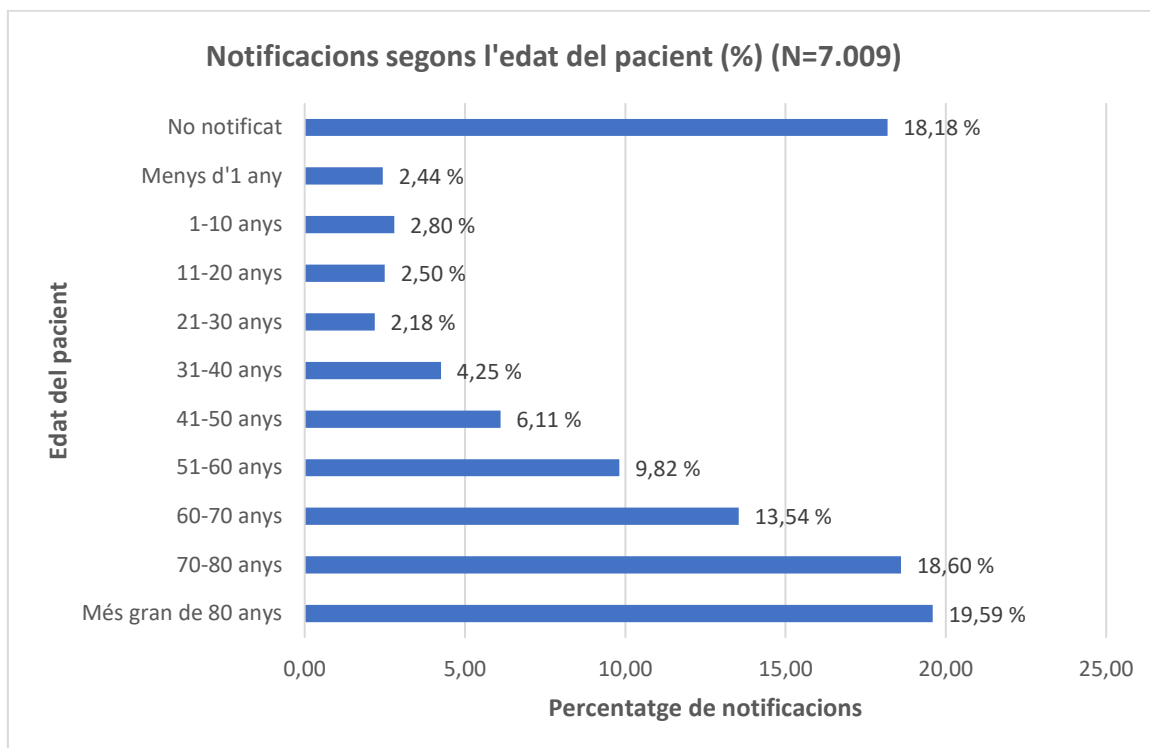

Figura 21. Notificacions en funció de l'edat del pacient, expressades en percentatges

3.11 Notificacions segons els factors contribuents generals

En l'origen o evolució d'un incident hi participen circumstàncies, accions o condicions que, en general, podem anomenar *factors contribuents*. En un incident, hi pot estar implicat més d'un factor contribuent que n'hagi afavorit l'existència.

Els factors que participen més activament en l'aparició dels incidents són els relacionats amb el pacient (41,28%) i els relacionats amb el professional (31,89%).

En menys proporció, es troben els factors relacionats amb l'organització del servei (6,65%), els factors de l'entorn físic (3,71%) i els factors externs (2,43%).

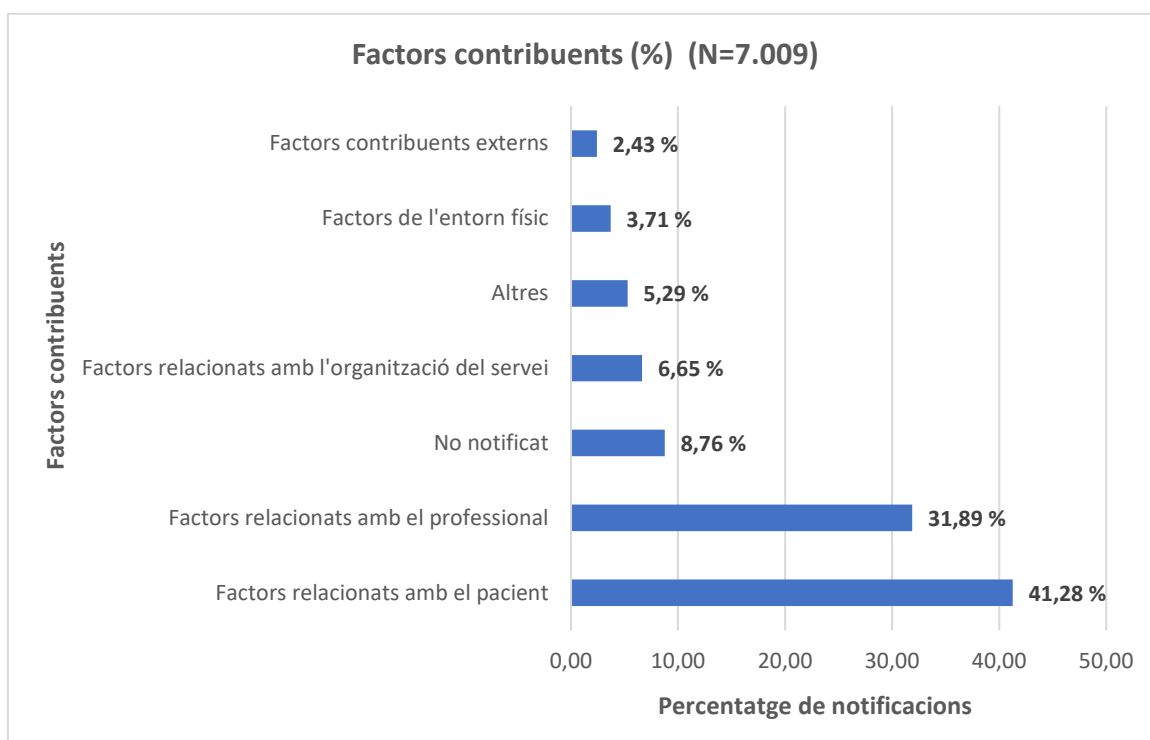

Figura 22. Notificacions segons els factors contribuents generals expressades en percentatges

3.11.1 Notificacions segons els factors contribuents relacionats amb el pacient

Analitzant amb detall els factors contribuents relacionats amb el pacient, s'observa que la complexitat clínica i les malalties associades representen el percentatge més alt, amb un 24,55% (vegeu la figura 23).

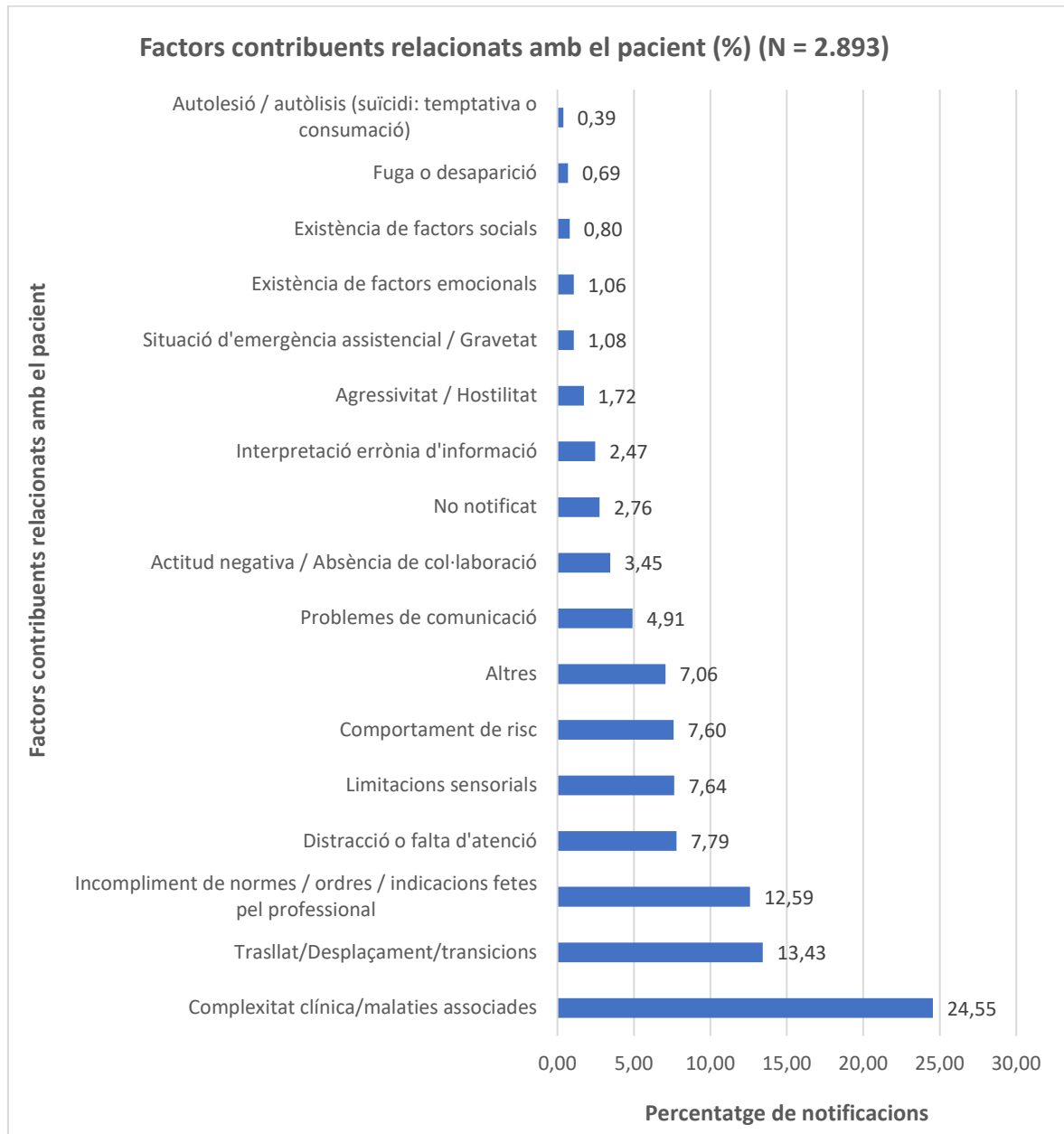

Figura 23. Notificacions segons els factors contribuents relacionats amb el pacient, expressades en percentatges

3.11.2 Notificacions segons els factors contribuents relacionats amb el professional

Els factors relacionats amb el professional més freqüentment implicats en l'aparició d'incidents són la *Distracció o falta d'atenció* (16,49%), l'*Error tècnic: lapsus, descuit o error* (15,64%) i l'*Aplicació incorrecta de normes/protocols* (13,29%) (vegeu la figura 24).

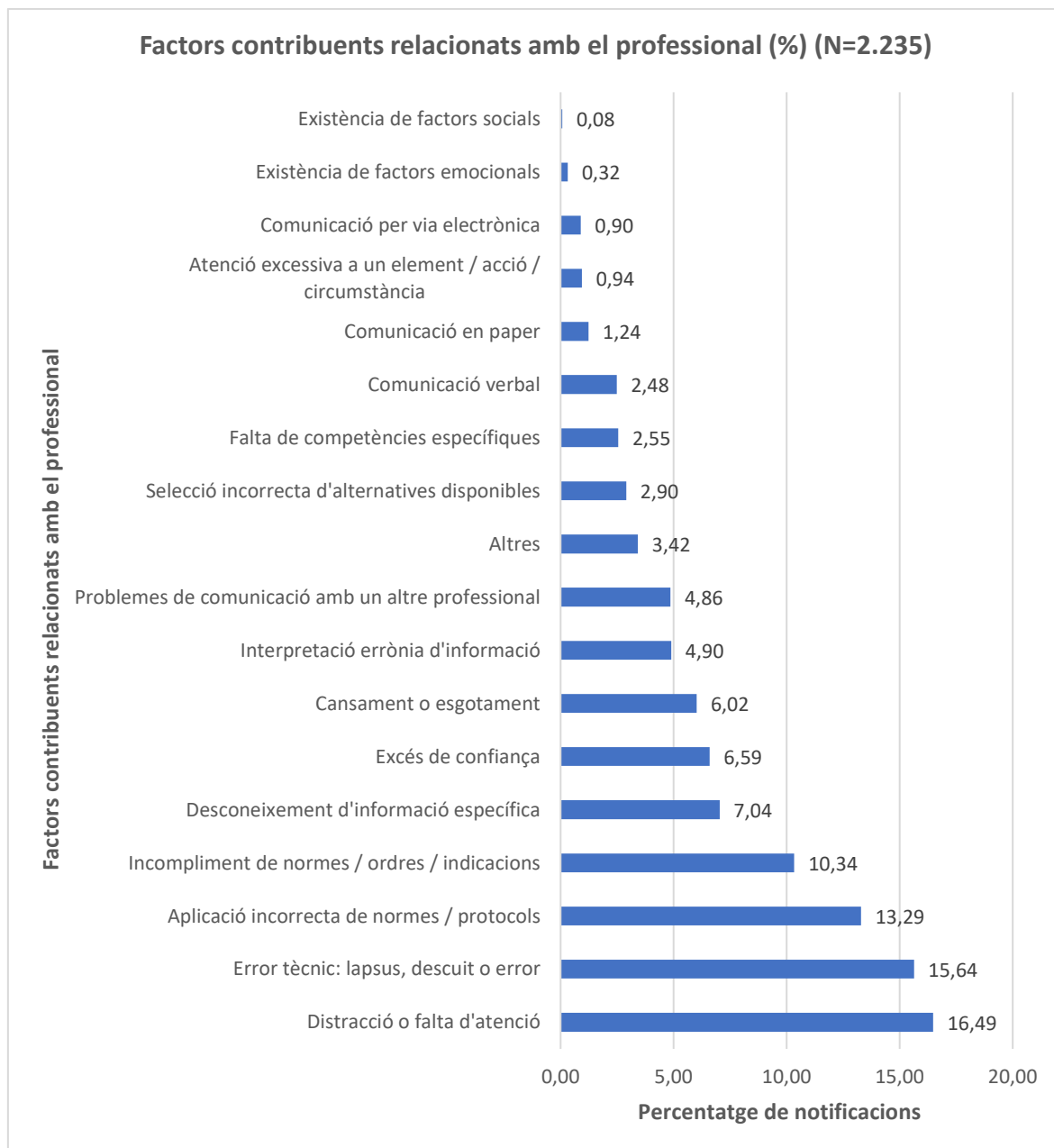

Figura 24. Notificacions segons els factors contribuents relacionats amb el professional expressades en percentatges

3.11.3 Notificacions segons els factors contribuents relacionats amb l'organització del servei

Els factors relacionats amb l'organització que contribueixen majoritàriament al fet que es produeixin incidents en l'hospitalització d'aguts són els vinculats a protocols, directrius, polítiques, procediments o processos (21,94%). Tanmateix, cal esmentar l'organització dels equips (18,38%) i els recursos o la càrrega de treball (17,02%) com a factors importants (vegeu la figura 25).

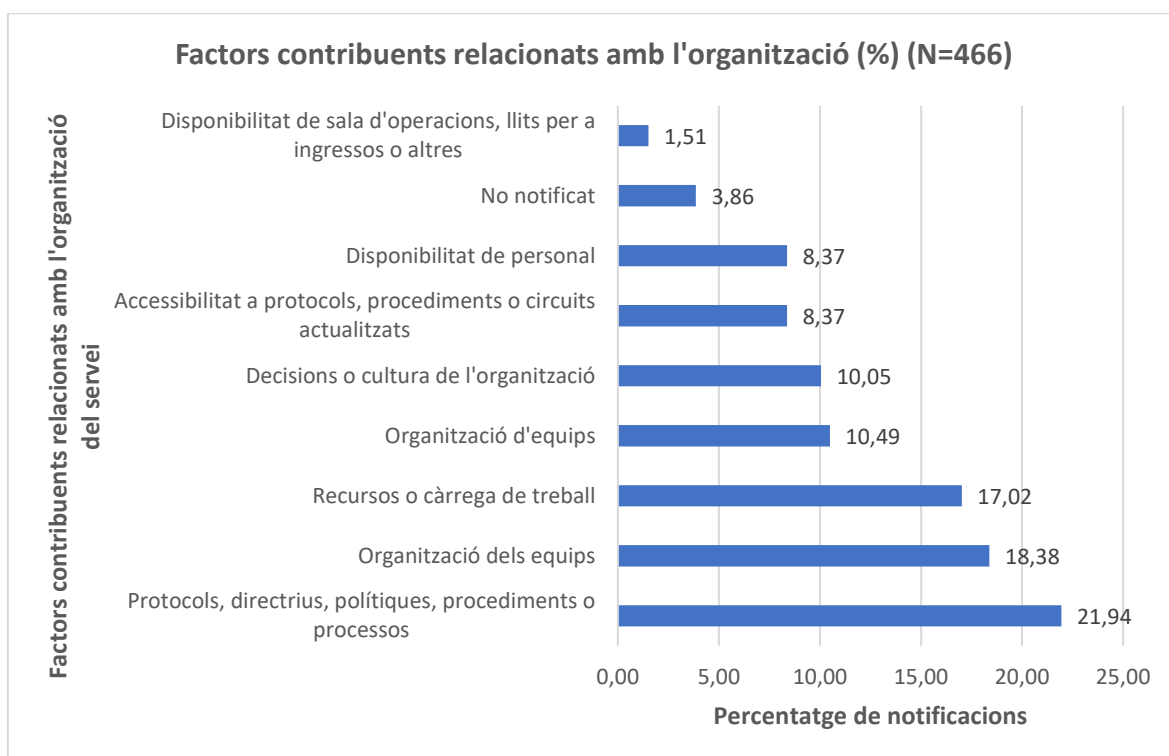

Figura 25. Notificacions en funció dels factors contribuents relacionats amb l'organització expressades en percentatges

4 Annexos

4.1 Gravetat

- **No arriba al pacient 1:** circumstància amb capacitat de causar error.
- **No arriba al pacient 2:** l'error s'ha produït, però s'ha detectat abans que arribés al pacient.
- **Mínim:** l'error no ha produït lesió al pacient.
- **Menor:** el pacient ha requerit observació, però no s'ha produït lesió.
- **Moderat 1:** ha requerit tractament del pacient i/o li ha ocasionat lesió temporal.
- **Moderat 2:** ha requerit hospitalització o s'ha allargat i ha ocasionat lesió temporal.
- **Crític 1:** ha produït una lesió permanent al pacient.
- **Crític 2:** ha produït en el pacient una situació propera a la mort.
- **Catastròfic:** ha produït la mort del pacient o hi ha contribuït.

4.2 Probabilitat

- **Molt infreqüent:** poc probable que es repeteixi – pot succeir només en circumstàncies excepcionals (més de 5 anys).
- **Poc freqüent:** pot succeir en algun moment cada 2 - 5 anys.
- **Possible/ocasional:** és possible que torni a succeir o que succeeixi 1 - 2 vegades l'any.
- **Probable:** pot succeir sota diverses circumstàncies diverses vegades l'any.
- **Freqüent:** és esperable que torni a succeir en les properes setmanes o mesos.

4.3 Risc

- **Risc molt baix:** verificació de possibles tendències de presentació a tot l'hospital.
- **Risc baix:** verificació de possibles tendències de presentació a l'àrea o al servei afectat.
- **Risc moderat:** requereix una valoració de l'incident i el seguiment de possibles tendències de presentació al servei afectat.
- **Risc alt:** requereix una anàlisi detallada de l'incident i l'adopció de mesures per difondre a l'àrea o al servei afectat.
- **Risc extrem:** requereix una anàlisi detallada de l'incident i l'adopció de mesures immediates per difondre a tot l'hospital.